

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvern avdelingen

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ola Gillund, 62551179

Vår dato
27.02.2007
Arkivnr.
460.0

Vår referanse
06/6540 og 07/2693
Deres referanser
200501786

Miljøvern departementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse NOU 2006:18 "Et klimavennlig Norge"

Fylkesmannen berømmer utvalget for en grundig og målrettet utredning der det viser hvordan en kan oppnå betydelige reduksjoner i utslipp av klimagasser på både kort og lang sikt. Utredningen viser at et mål om 2/3 reduksjon av klimagassutslippene innen 2050 er oppnåelige. Fylkesmannen anbefaler at regjeringen så raskt som mulig fremmer en melding for Stortinget for å få på plass en tidsplan med nødvendige tiltak og virkemidler. Det vises i denne sammenheng til utvalgets forslag til tiltak i inneværende stortingsperiode. Kyotoavtalens krav om at norske utslipp av klimagasser ikke skal øke mer enn 1% fram til 2012 i forhold til 1990-nivå, tilsier at det må handles raskt siden CO₂-utslippene har økt med 10% siden 1990.

Det vises til brev av 27. november 2006 hvor det inviteres til offentlig høring av Lavutslippsutvalgets innstilling "Et klimavennlig Norge" som ble overlevert til departementet 4. oktober 2006.

Fylkesmannen vil innledningsvis berømme utvalget for en grundig og målrettet utredning hvor det er vist en realistisk veg "lavutslippsbanen" til å oppnå betydelige reduksjoner i utslipp av klimagasser både på kort og lang sikt.

Utvalget mener at Norge bør etablere en formell målsetting om å redusere klimautslippene fra norsk territorium med 2/3 innen 2050 sett i forhold til Norges Kyotoforpliktelse og revurdere denne målsettingen på nytt i 2020. Etter en gjennomgang av rapporten synes dette å kunne være oppnåelig og fylkesmannen vil på dette grunnlag støtte denne målsettingen og anbefale at regjeringen så raskt som mulig fremmer en melding for Stortinget for å få på plass en tidsplan med nødvendige tiltak og virkemidler.

Status

Norges klimagassutslipp er slik fordelt mellom følgende 4 sektorer:

- Transport 30%
- Prosessindustri 25%
- Petroleumsvirksomhet 25%
- Oppvarming, landbruk, avfallsfyllinger ol 20%

Norske utslipp, dvs. utslipp av CO₂ og andre klimagasser i Norge, har økt med 10% fra 1990 til 2004. Norge slipper i dag ut 12 tonn CO₂ ekv. /innbygger og det samlede utslippet er beregnet til 54 MtCO₂-ekv/år. Dette utgjør ca 2 promille av de samlede klimautslipp i verden og mange stiller derfor spørsmål om Norge trenger å bidra siden Norges reduksjon

vil bety lite globalt sett. Utvalgets svar er at Norge er nødt til å bidra for å sikre en global motivasjon.

Iht. Kyotoavtalen skal norske utslipp av klimagasser ikke øke mer enn 1% fram til 2012 i forhold til 1990 nivået. Det norske samfunnet står altså overfor en meget stor klimautslippsutfordring fram til 2012 i forhold til å innfri denne målsettingen. Utslipp fra transport- og oljevirksomheten har hatt størst økning de siste 15 årene, mens prosessindustrien har hatt de største reduksjonene. Det har også vært en betydelig reduksjon i utslipp fra avfallsfyllinger gjennom at metangass er samlet opp og benyttet til energiproduksjon. I Hedmark er det etablert oppsamling og utnyttelse av metangassutslipp ved de to største avfallsdeponiene.

Ifølge FNs klimapanel skyldes den globale oppvarmingen som er registret de siste 50 årene, økte utslipp av klimagasser som følge av menneskelig aktivitet. Klimapanelet har understreket dette i flere rapporter og peker i sin siste rapport, som ble offentliggjort i februar i år, på at klimaendringene vil bli større og mer alvorlige enn det tidligere er antatt. Det haster nå med å få på plass omfattende tiltak verden over. Hvis ikke kan klimasituasjonen lett komme ut av kontroll og det kan få store negative konsekvenser for mange folkegrupper både økonomisk og sosialt.

Tiltak

Hvis vi ikke gjør særskilte tiltak, en utvikling kalt "referansebanen", viser utvalgsrapporten en økning av CO₂-utslippene på ca 25% mot 2050. Utslipp fra gasskraftverk vil øke mest og ta over for oljevirksomhetens rolle så langt. Utslipp fra transport vil også øke, mens prosessindustriens utslipp vil gå noe ned.

For å nå målet om 2/3 reduksjon innen 2050 må det gjennomføres betydelige utslippskutt på alle sektorer og utvalget har foreslått et bredt sett av tiltak som de benevner som "lavutslippsbanen".

Som helt grunnleggende tiltak foreslås det en sterk satsing på informasjonstiltak nasjonalt og internasjonalt og utvikling av klimavennlige teknologier kalt "Lavutslippsutvalgets teknologipakke". Når det gjelder konkrete tiltak foreslås det omfattende tiltak innenfor flere sektorer. Det foreslås omfattende tiltak for å redusere utslipp fra transportsektoren, utslipp fra oppvarming, utslipp fra jordbruk, utslipp fra avfallsdeponier, utslipp fra prosessindustri, utslipp fra petroleumsvirksomhet og utslipp fra elektrisitetsproduksjon.

Fylkesmannen er enig i at det nå må satses bredt og tungt på tiltak som kan redusere klimautslippene i Norge på både kort og lang sikt og vi er enig i at det må til en omfattende satsing på informasjonstiltak for å oppnå politisk legitimitet for nødvendige tiltak både lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Med utgangspunkt i de klare anbefalingene som ligger i FNs klimapanelers siste rapport, bør det nå være meget gode muligheter for å nå ut med informasjon på dette området. Det at mange også ser endringer i klimaet der de bor, som kan ha sin årsak i økte utslipp av klimagasser, vil også være med å bedre "klimaet" for å kunne ta til seg denne type informasjon. En satsing på utvikling av klimavennlige teknologier (teknologipakken) er også helt nødvendig for å kunne nå klimamålet innen 2050. Dette vil dessuten kunne få betydelig virkninger i forhold til næringsutvikling med nye arbeidsplasser i klimateknologibedrifter og eksport av klimateknologi.

I Hedmark antas det å være størst potensial og muligheter for utslippsreduksjoner innenfor transportsektoren, oppvarmingssektoren og jord- og skogbrukssektoren. Vi vil derfor kommentere aktuelle tiltak på disse sektorene spesielt.

Transport

På transportsektoren er tiltak som null- og lavutslippskjøretøy, CO₂-nøytralt drivstoff og reduksjon i transportbehovet omtalt. Fylkesmannen kan slutte seg til dette og har merket seg at det kan oppnås betydelige reduksjoner i klimautslippene på transportsektoren (ca 14 MtCO₂-ekv/år). I denne sammenheng vil vi peke på jernbanens muligheter som et framtidsrettet tiltak for miljøvennlig framføring av både personer og gods i og gjennom Hedmark. Jernbaneverket har anslått et investeringsbehov på 78–104 mrd på jernbanenettet i Norge for å få nettet opp på en akseptabel standard. En vesentlig del av investeringene vil gå til nødvendig opprusting av baner for å kunne betjene behovet framover. Både i et klimaperspektiv og i forhold til støy, trafiksikkerhet og framkommelighet, bør det skje en økt satsing på jernbanetransport. I Hedmark er det flere viktige banestrekninger som trenger opprusting, ikke minst Dovrebanen mellom Eidsvoll og Hamar og Rørosbanen mtp. miljøvennlig godstransport.

Bruk av CO₂-nøytralt drivstoff

Hydrogenbiler (brenselcelleteknologi) er et nullutslippalternativ, men teknologisk er det fortsatt på forskningsstadiet. EU har en optimistisk prognose om 5% innen 2025. Det bør satses på dette også i Norge og vi viser i den sammenheng til vår uttalelse til NOU 2004:11 Hydrogenutvalgets innstilling i brev av 11. oktober 2004.

Produksjon av biodrivstoff er imidlertid i stor grad teknologisk på plass og kan settes i produksjon relativt raskt. Før en beslutter denne strategien for å oppnå utslippsreduksjoner gjennom omfattende bruk av biodrivstoff, er det viktig å gjennomføre grundige livsløpsanalyser slik at nettoresultatet blir klargjort. Biodiesel kan framstilles av avfallsprodukter som frityrolje, dyre- og fiskefett eller oljeplanter. Bruk av avfallstoffer bør være kurant, men i regnskapet for produksjon basert på oljevekster, må en i tillegg til livsløpsanalyser, ta hensyn til konkurransen om jordbruksarealer i forhold til produksjon av mat. Tilgjengelige og rasjonelle arealer for matkornproduksjon i Norge er meget begrenset og det er trolig lite å avgi til produksjon av drivstoff.

Biodiesel kan også framstilles av tremasse og dette kommer ikke i konflikt med annen arealbruk på samme måte. I Norge har skogen et stort potensial som kan dekke det meste av etterspørselen etter biodrivstoff. Anvendbar teknologi for kommersiell produksjon er ifølge utredningen nær et gjennombrudd. I tillegg til syntetisk framstilt biodiesel, er bioetanol et meget aktuelt alternativ til vanlig bensin, enten ren eller som innblanding i bensin. Sett i et næringsutviklingsperspektiv, vil satsing på produksjon av biodrivstoff basert på skogressurser kunne få meget positive virkninger i Hedmark. I Sverige ligger en langt framme mht. overgang til bruk av biodrivstoff. Det er bl. a. satt krav om tilgjengelighet og mål for reduksjon i forbruk av vanlig bensin og diesel på 40-50% innen 2020. Statens forurensningstilsyn (SFT) foreslår krav om innblanding av biodrivstoff i bensin og diesel også i Norge. Fylkesmannen mener det er viktig å komme i gang med tiltak slik at en støtter denne strategien.

Innblanding av 2–5% biodrivstoff skal være mulig i eksisterende motorer. 5% innblanding av biodrivstoff krever produksjon av 240000 tonn biodrivstoff/år.

CO₂-nøytral oppvarming av boliger og næringsbygg

Energieffektivisering av boliger og næringsbygg og overgang til CO₂-nøytral oppvarming (biobrensel og varmepumper) har et betydelig potensial for reduksjon av CO₂-utslipp.

Utnyttelse av bioenergi-potensialet i Norge er beregnet til ca 2 MtCO₂-ekv/år. På dette området har Hedmark med sine store skogressurser et meget stort potensial for satsing på økt bruk av bioenergi og for å framskaffe brensel til andre distrikter. Det er allerede gjennom flere år satset tungt på å få fram gode bioenergi-prosjekter i Hedmark. Flere biobrenselanlegg med tilhørende system for transport av fjernvarme er på plass allerede og flere er under planlegging. For få næringslivet til å satse penger på utbygging av infrastruktur for økt bruk av bioenergi, er det viktig at rammebetingelsene oppfattes som rettferdige og at de utjevner økonomiske ulemper i forhold til satsing på bruk av elektrisitet og olje. Skal en lykkes fullt ut på dette området, må rammebetingelsene på plass snarest mulig.

Tiltak innenfor jordbruket

Utslipp fra jordbruket kan reduseres med ca 0,7 MtCO₂-ekv/år innen 2020.

Senking av N-innholdet i fôr og forbedret foring av husdyr, redusert nitrogen gjødsling av jordbruksareal og biogassproduksjon og anaerob nedbrytning av gjødsel og våtorganisk avfall er nevnt som tiltak. Hedmark er et stort jordbruksfylke, så potentialet på dette området burde være tilstede. Teknologi for biogassproduksjon er på plass allerede, så her bør det komme en større satsing de nærmeste årene. Rammebetingelsene er imidlertid av stor betydning for omfanget av satsingen også på dette området. Mindre bruk av nitrogen vil også være positivt med tanke på å nå målene for reduksjon av nitrogenutslipp til Nordsjøen.

Avfallssektoren

Behandling av nedbrytbart avfall, energiutnyttelse av metan fra deponier, oppsamling av metangass fra deponi uten uttak og økt oppsamling av metangass fra deponi med uttak er tiltak som forslås. Utvalget konkluderer imidlertid med at potentialet for reduksjon er relativt lite innenfor avfallssektoren. Dette forklares med at det allerede er gjort en god del tiltak for å fange opp og utnytte metangass fra deponier og at de gjenværende vil slutte å avgi gassen innen 2050. I Hedmark er det etablert oppsamling og utnyttelse av metangassutslipp ved de to største avfallsdeponiene. Potensialet for ytterligere uttak anses som begrenset og blir trolig et relativt kostbart tiltak både fordi fyllingene er relativt små og grunne og at de har vært nedlagt i ca 10 år allerede. Utslipp av metan fra deponier er vanligvis slutt 30 år etter avsluttet deponi. Det betyr at utslippene fra de mindre deponiene i Hedmark vil stanse av seg selv innen 2020 – 2030.

Binding av CO₂ i skog

Lagring av CO₂ i treprodukter utgjør i dag 11 MtCO₂-ekv/år. Dette er ifølge utredningen 5,7 promille av det totale lageret i skogøkosystemet. Potensialet for økt lagring i treprodukter er ifølge SFT lite, ca 0,5 MtCO₂-ekv/år. Det er bare 5–6% av tømmerstokken som finnes igjen i lager. Resten har relativt kort omløpstid, f.eks. har papir en levetid på under ett år. Resirkulering og gjenbruk av papir har derfor relativt god klimaeffekt. Skogøkosystemene i Norge binder store mengder CO₂, ca 90 % av karbonet er bundet i organisk stoff i skogbunn og myr, mens bare 10% er bundet i selve trestokken. Dette betyr at det er av stor betydning at en forvalter skogen på en god måte slik at det biologiske mangfoldet bevares og utnyttes effektivt mtp. CO₂-binding. Økt omløpstid og lukket hogst vil ha positiv effekt på det biologiske mangfoldet og slik øke bindingen av CO₂ i skogsystemet. Bruk av tre til erstatning for stål og betong vil også være med å binde CO₂. Selv om potentialet her er begrenset, bør det utnyttes så langt det er mulig. Det er og har vært en betydelig satsing på bruk av tre i større bygningskonstruksjoner i Hedmark. Vi nevner her OL-hallene til Lillehammer-OL og trebruprojektet i Hedmark. Det bør stimuleres til videre innsats på dette området.

Hva den enkelte innbygger kan gjøre

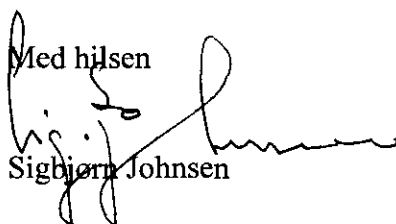
Allerede i dag er det mange tiltak vi som enkeltmennesker kan sette i verk som vil redusere utslippene av klimagasser. Vi kan bygge energieffektive boliger eller etterisolere eksisterende boliger, erstatte strøm og olje med fornybar energi (bioenergi og varmepumpe), senke temperaturen i boligen, gå eller sykle til jobb og skole, bruke tog og buss i stedet for privatbil der det er mulig, kjøpe lavutslippsbil når bilen skal skiftes ut, kjøpe el-produkter som er energieffektive, redusere antall flyreiser med mer. For å stimulere til disse viktige tiltakene som den enkelte kan gjøre, bør staten legge forholdene til rette gjennom endring av rammebetingelsene. Men allerede i dag er flere av de nevnte tiltak lønnsomme på både kort og lang sikt, så i stor grad handler det om endring av holdninger og i den sammenheng blir informasjon et meget viktig tiltak.

Tiltak i inneværende stortingsperiode

For å nå reduksjonsmålet i 2050 er det nødvendig å starte prosessen straks. Utvalget peker på 11 tiltak som et første skritt i denne stortingsperioden. Dette er: Informasjonstiltak i form av en klimavettkampanje, støtte til lavutslippsutvalgets teknologipakke, videreutvikling av teknologiske nyvinninger gjennom etablering av pilotprosjekter, realisering av CO₂-fangst og lagring av CO₂ i alle kull- og gasskraftverk, innfasing av lav- og nullutslippskjøretøy, økt satsing på CO₂-nøytral fyring, støtte til varmesystemer basert på varmepumper og biobrensel, økt satsing på energieffektivisering, etablering av støtteordninger for utvikling av fornybare energikilder, stimulering av klimavennlige offentlige innkjøp, utarbeiding av sektorvise klimatiltaksplaner, utvikling av et europeisk kvotehandelssystem og videreutvikling av Kyoto-protokollens kvotehandelssystem.

Kostnader med å følge lavutslippsbanen

Etter utvalgets syn er det ikke grunnlag for å hevde at utvalgets helhetsløsning blir kostbar i nasjonaløkonomisk forstand. Utvalget mener også at med god utnyttelse av tiden fram mot 2050, så vil omstillingskostnadene bli små. Fylkesmannen mener dette tilsier at det nå bør satses offensivt og tungt med tanke på å nå utvalgets foreslåtte mål. Norsk økonomi bør ha rom for dette uten at det får vesentlige konsekvenser for levestandarden i Norge. Fylkesmannen støtter ut fra dette Lavutslippsutvalgets forslag om å gå offensivt ut allerede i inneværende stortingsperiode.

Med hilsen

Sigbjørn Johnsen

Jørn G. Berg
fung. miljøverndirektør

Kopi: Statens forurensningstilsyn, postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Hedmark Fylkeskommune, Parkgata 64, 2325 Hamar